RZEMIOSŁO

MIESIĘCZNIK



Rok XII WARSZAWA, WRZESIEŃ 1950 Nr 9

TREŚĆ:

RZEMIOSŁO

Rok XII WRZESIEŃ 1950 Nr 9

POKÓJ ZWYCIĘŻA

WALKA o pokój przybierająca z dnia na dzień coraz bardziej na sile, zakreślająca coraz szersze kręgi na całym świecie, mimo iż w wielu krajach terror i presja faszystowsko - imperialistycznych rządów pozbawia ich mieszkańców swobody działania i wypowiadania się — to nie tylko bierna postawa milionów ludzi protestujących słowem przeciw wojnie, manifestujących na wiecach. Walka o pokój oprócz swej żywiołowości i masowości, stała się dziś akcją zorganizowaną i popartą czynami, jakimi są strajki robotników i odmowy wyładowania sprzętu wojennego i amunicji, akcją, która wydała już swe rezultaty. Właśnie jej masowcść i żywiołowość zadały cios imperialistycznym podżegaczom wojennym, którzy stracili zaplecze, jakie dla nich w ewentualnej przyszłej wojnie stanowiła bierność mas ludzi, mających być dla nich mięsem armatnim i wykonawcami ich zaborczych planów.

— Ogromne powodzenie akcji sztokholmskiej — powiedział przewodniczący Stałego Komitetu Obrońców Pokoju, prof. Joliot-Curie — spowodowało, że w Korei nie zastosowano bomby atomowej.

Ta właśnie akcja zbierania podpisów pod Apelem Sztokholmskim, która przyniosła tak olbrzymie wyniki cyfrowe, bo ok. 300.000.000 podpisów, a która wielu ludziom mogła pozornie wydać się czczą, bez praktycznej wartości czynnością, wydała realny efekt zadokumentowania potęgi ilościowej i jakościowej obozu pokoju.

Taką manifestacją gotowości całego społeczeństwa polskiego do nieugiętej walki o pokój, był Pierwszy Ogólnopolski Kongres Pokoju, który rozpoczął swe obrady w Warszawie dnia 1 września. Był on świadectwem, iż polski ruch pokoju kroczy w szeregach ruchu światowego, że społeczeństwo polskie potępia w pełni agresję imperialistów na Korei, że z radością witamy zapowiedź zwołania Drugiego Światowego Kongresu Pokoju, który ma odbyć się w listopadzie.

Polski Kongres Pokoju, który obradował w rocznicę najazdu hitlerowskiego, w okresie agresii imperializmu amerykańskiego na Korei, zgromadził delegatów z całego kraju w Warszawie, powstającej z ruin tragicznego następstwa wojny — miał swą wielką, symboliczną wymowę, stanowił tym silniejszy protest przeciw wojnie. Polska, jako jeden z krajów, który najwięcej ucierpiał wskutek imperialistycznej agresji, tym głośniej nawoływać może do pokoju i bezpieczeństwa narodów. Polski świat pracy usiłowaniom podżegaczy wojennych przeciwstawił pięcioletni wysiłek odbudowy. Swą gotowość poparcia akcji Polskiego Komitetu Obrońców Pokoju, solidarność ze wszystkimi jego uchwałami wyraził czynem przedkongresowym, wzmożoną produkcją, wartami pokoju, osiągnięciami produkcyjnymi.

Wolność i pokój są w ofensywie. W szeregach bojowników o pokój stanęło zwarcie całe społeczeństwo polskie, dając swej gotowości wyraz w uchwałach powziętych na Kongresie Pokoju. Głos milionów Polaków i Polek ze wszystkich warstw społecznych domaga się:

— zakazu broni atomowej, zniszczenia zapasów wszelkiej broni ludobójczej i wszelkich środków masowej zagłady;

— powszechnego ograniczenia zbrojeń i ich skutecznej kontroli;

— zakazu i likwidacji wszelkiej agresji i interwencji zbrojnej w stosunkach międzynarodowych, a w szczególności zaprzestania agresji amerykańskiej w Korei, wycofania wszelkich wojsk interwencyjnych z obcych ziem;

— położenia kresu bestialskiemu bombardowaniu osiedli ludzkich i ludności cywilnej i niszczeniu dorobku kulturalnego pokojowych ludów;

— zaprzestania remilitaryzacji Niemiec zachodnich przez okupantów amerykańskich;

— skutecznego okiełznania hitlerowskich zbrodniarzy wojennych, sprawiedliwego ich ukarania z całą surowością prawa i pełnej realizacji uchwał poczdamskich.

Po tragicznej lekcji, jaką była ostatnia wojna światowa, nikt chyba nie może zaprzeczyć jasności i słuszności tych żądań. Nikt, oprócz kliki kapitalistów imperialistycznych, którzy nie chcą ich uznać ze względu na własny interes, na własną zachłanność, nakazującą im pchać ludzkość ku zagładzie i nędzy. Kres wojnie oznaczałby bowiem i kres ich wspaniałym dochodom, jakie dają im wyścig zbrojeniowy i wyzysk sił roboczych, uzależnienie całego świata od potęgi złota. Pokój — to ład i dobrobyt, a to nie w smak panom z Wall-Street, którzy żerują tylko na ludzkiej nędzy i ciemne machinacje prowadzą w zamęcie grozy wojennej.

Lecz dziś, dzięki świadomie i konsekwentnie prowadzonej kampanii na rzecz pokoju, milionom ludzi na świecie otwarły się oczy, gdy odczuli własną

potęgę, zrozumieli, że nie są w dążeniach swych odosobnieni. Akcja Światowego Komitetu Obrońców Pokoju dała swe wspaniałe rezultaty, wyzwalając potencjał ukrytej potęgi milionowej masy ludzi całego świata, rozwiewając zasłony dymne propagandy kapitalistycznej, głoszące o wszechpotędze dolara.

Miliony ludzi całego świata odczuły swą moc. Miliony ludzi całego świata wyrażają swą zdecydowaną wolę walki o pokój. W szeregach tych stanęło całe społeczeństwo polskie, świadome swej własnej siły i świadome potęgi, jaką stanowi solidarna i zdecydowana postawa całego obozu wolności i pokoju.

Inż. M. SKWIERCZYŃSKI

RZEMIOSŁO W OKRESIE REALIZACJI PLANU TRZYLETNIEGO

W okresie pierwszych 3-ch lat od chwili odzyskania przez Polskę niepodległości, tj. do końca 1947 roku, rzemiosło lecząc rany zadane mu przez okupanta, starało się osiągnąć możliwie największy potencjał wytwórczy. Potencjał ten jako składowa potencjału wytwórczości państwowej i spółdzielczej odegrał pewną rolę w okresie realizacji planu 3-letniego. Rzemiosło wykonało powierzone mu zadanie w okresie realizacji planu odbudowy gospodarczej kraju, zarówno w Polsce Centralnej, jak też na Ziemiach Odzyskanych. Obecnie kiedy przekroczyliśmy już próg planu 6-cioletniego — planu budowy podstaw socjalizmu, nie od rzeczy będzie popatrzeć na cyfry charakteryzujące dynamikę rzemiosła i poddać te cyfry analizie.

Na wstępie przejrzymy wszystkie tablice i pokrótce je omówimy, a wnioski wyciągniemy po omówieniu tablic.

Tablica pierwsza przedstawia ilość warsztatów rzemieślniczych wg. Izb Rzemieślniczych i grup rzemiosła, wyrażoną w procentach.

Tablica 1.

Rok	Ogółem	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Kraków	Lublin	Łódź	Olsztyn	Poznań	Rzeszów	Szczecin	Warszawa	Wrocław
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1946	100%	1,4	8,7	3,9	13,1	5,2	8,7	5,3	11,3	1,4	15,9	3,9	3,2	9,4	8,6
1947	100 „	3,8	6,2	4,6	12,5	5,2	8,7	4,9	10,9	1,4	14,8	4,3	4,2	10,1	8,4
1948	100 „	3,3	8,3	3,7	12,5	3,6	7,9	4,6	10,1	2,1	16,2	3,5	3,5	12,1	6,6
1949	100 „	3,7	8,1	3,9	12,2	5,7	10,2	4,0	10,9	1,8	15,6	3,5	3,0	11,3	6,1
1947/46	116	310	83	136	109	116	116	107	112	117	108	128	150	124	114
1948/47	97	86	129	78	98	105	88	91	90	140	106	80	81	115	76
1949/48	88	98	87	92	86	90	114	77	95	76	85	87	76	83	82
1949/47	85	84	112	72	84	94	100	70	85	106	90	69	62	96	62

Rok	Ogółem	I Bud. i min.	II Met. i elektr.	III Drzewna	IV Pap. i poligr.	V Skórzana	VI Włókien.	VII Spoż. i chem.	VIII Różne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1946	100%	6,9	20,0	8,5	1,9	17,8	16,0	22,8	6,1
1947	100 „	6,8	20,1	8,7	2,0	17,4	17,3	21,9	5,8
1948	100 „	6,7	17,4	8,8	1,9	17,4	21,6	19,3	6,9
1949	100 „	7,6	17,0	9,4	2,2	19,0	25,1	13,1	6,6
1947/46	116	113	117	118	119	113	126	111	108
1948/47	97	96	85	98	95	97	120	83	117
1949/48	88	100	86	94	101	96	102	60	84
1949/47	85	96	72	93	97	93	124	51	98

Z tablicy tej wynika, że rozmieszczenie rzemiosła na terenach poszczególnych Izb w latach 1946-49 nie wykazuje żadnych znaczniejszych zmian, wykazuje natomiast stały z małymi wyjątkami, spadek ilości warsztatów. Znaczniejsze zmiany wykazuje zestawienie branżowe, przy czym na specjalną uwagę zasługują grupy: metalowa, włókiennicza i spożywcza.

Tablica druga przedstawia ilość osób zatrudnionych w rzemiośle wg. Izb Rzemieślniczych i grup rzemiosła, wyrażoną w procentach.

Tablica 2.

Rok	Ogółem	W tym kobiet	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Kraków	Lublin	Łódź	Olsztyn	Poznań	Rzeszów	Szczecin	Warszawa	Wrocław
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1946	100%	10,4%	1,0	7,4	4,0	14,5	5,2	11,0	3,4	13,9	1,7	12.5	3,3	2,5	10,0	7,6
1947	100 „	11,3 „	2,2	7,3	5,0	14,5	5.4	9,2	3,9	12,5	1,2	15,3	3,3	3,6	9,1	7,5
1948	100 „	14,0 „	2,0	8,8	4,4	13,9	5,3	8,7	3,6	10,6	1,6	16,7	3,0	3,2	12,8	5,4
1949	100 „	14,7 „	2,1	7,9	4,4	13,7	5,4	10,3	3,4	10,9	1,4	16,8	3,1	2,8	12,2	5,6
1947/46	123	133	252	122	152	119	128	104	89	112	80	150	120	176	112	120
1948/47	96	119	86	115	85	94	93	89	87	80	131	105	88	85	134	69
1949/48	81	85	89	73	79	80	81	96	75	83	73	81	83	71	77	82
1949/47	77	101	76	83	67	75	76	85	66	66	95	85	73	60	103	57

Rok	Ogólem	I Bud. i min.	II Met. i elektr.	III Drzewna	IV Pap. i poligr.	V Skórzana	VI Włókien.	VII Spoż. i chem.	VIII Różne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1946	100%	9,6	22,2	8,0	1,8	13,4	14,8	23,8	6,4
1947	100 „	9,8	22,8	8,3	1,9	12,9	15,8	22,3	6.2
1948	100 „	10,3	18,4	9,0	2,0	12,4	19,4	20,9	7,6
1949	100 „	10,1	17,3	9,5	2,2	13,9	23,0	16,2	7,8
1947/46	123	125	126	127	134	118	130	115	118
1948/49	96	100	78	104	97	92	118	97	118
1949/48	81	80	76	85	93	90	96	62	82
1949/47	77	80	59	88	89	83	113	56	97

Tablica trzecia przedstawia ilość pracowników najemnych w rzemiośle wg. Izb Rzemieślniczych i grup rzemiosła, wyrażoną w procentach.

Tablica 3.

Rok	Ogółem	W tym kobiet	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Kraków	Lublin	Łódź	Olsztyn	Poznań	Rzeszów	Szczecin	Warszawa	Wrocław
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1946	100%	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1947	100 „	13,4%	0,7	8,9	5,1	15,2	6,5	9,9	3,2	14,9	0,8	15,4	2,6	3,4	8,0	5,4
1948	100 „	15,8 „	0,7	9,9	4,9	15,0	4,9	9,9	2,5	10,5	1,1	17,4	2,7	2,7	13,1	4,7
1949	100 „	17,8 „	0,6	8,2	4.9	14,6	5,1	10.8	2,5	10,6	1,0	18,6	2.8	2,5	13,0	4,8
1947/46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1948/47	86	102	78	96	78	85	63	86	65	61	109	97	90	68	139	74
1949/48	76	85	70	62	75	73	76	84	76	76	68	81	80	70	75	77
1949/47	65	87	55	60	63	62	53	72	51	46	74	78	72	48	104	58

Rok	Ogółem	I Bud. i min.	II Met. i elektr.	III Drzewna	IV Pap. i poligr.	V Skórzana	VI Włókien.	VII Spoż. i chem.	VIII Różne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1946	100%	—	—	—	—	—	=	—	—
1947	100 „	13,5	23,7	8,2	1,9	9.5	14,6	20,0	6,8
1948	100 „	14,6	20,1	9,6	2,0	8,7	18,6	17,7	8,7
1949	100 „	13,5	18,0	10,0	2,2	9,2	22,8	14.9	9,4
1047/46	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1948/47	86	99	67	100	86	80	108	76	110
1949/48	76	70	68	78	81	80	95	64	81
1949/47	65	70	46	79	73	64	100	48	89

Do tablicy drugiej i trzeciej można dać tę samą uwagę, jaka omawia pokrótce tablicę pierwszą.

Tablica czwarta przedstawia ilość uczniów rzemieślniczych wg. Izb Rzemieślniczych i grup rzemiosła, wyrażoną w procentach.

Tablica 4.

Rok	Ogółem	W tym kobiety	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Kraków	Lublin	Łódź	Olsztyn	Poznań	Rzeszów	Szczecin	Warszawa	Wrocław
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1946	100%	9 %	0,3	12,5	3,6	16,7	6,0	21,2	4,7	7,2	0,3	19,2	4,8	0,9	2,1	0,5
1947	100 „	9 „	0.8	14,4	4,7	15.4	7,1	12.6	4,0	9,7	0,7	19,4	2,9	2,2	4,6	1,5
1948	100 „	10,4 „	0.6	12,5	5,6	14,5	5,7	9.5	3,1	9,3	1,0	19.8	4,4	4,9	6,2	2,9
1949	100 „	11,2 „	1,0	9.9	5,4	13.2	5,6	11,8	3,0	9,6	1,2	20,9	4.1	2,5	7,4	4,4
1947/46	124	124	310	143	163	114	149	74	106	168	309	125	73	286	272	352
1948/47	100	117	80	87	119	94	81	75	79	96	137	102	153	224	134	191
1949/48	78	83	125	62	74	71	75	96	73	81	90	82	73	40	93	118

Rok	Ogółem	I Bud. i min.	II. Met i Elektr.	III. Drzewna	IV. Pap. i poligr.	V. Skórzana	VI. Włókien.	VII. Spoż. i chem.	VIII. Różne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1946	100%	—	—	—	—	—	—	—	—
1947	100 „	3,3	34.1	7,8	0,8	10,4	18,9	17,8	6,9
1948	100 „	5,1	26,0	10,2	1.1	10,3	23,6	14,7	7.0
1949	100 „	5,7	21.2	10,9	1,4	11.4	31.1	11,5	6.8
1947/46	124	—	—	—	—	—	—	—	—
1948/47	100	134	77	132	147	100	137	82	100
1949/48	78	88	63	84	106	86	94	61	76

Tablica czwarta wskazuje poważny wzrost ilości uczniów w roku 1947 w stosunku do roku 1946. Wzrost ten obejmuje wszystkie Izby z wyjątkiem Krakowa i Rzeszowa. Od roku 1947 obserwujemy stały spadek ilości uczniów, szczególnie w ujęciu branżowym w grupie metalowej i spożywczej.

Tablica piąta przedstawia ilość czeladników, a tablica szósta ilość mistrzów wg. Izb Rzemieślniczych i grup rzemiosła, wyrażoną w procentach.

Tablica 5.

Rok	Ogółem	W tym kobiet	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Kraków	Lublin	Łódź	Olsztyn	Poznań	Rzeszów	Szczecin	Warszawa	Wrocław
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1946	100%	7,4%	0.9	6.1	4,7	25,1	4,0	7.0	9,1	11,8	0.4	10,3	2,9	5,8	7,3	4,6
1947	100 „	6,0 „	0,7	5,6	7.0	14,3	3,5	11,7	4 7	12,3	0,9	19,4	2,8	3,2	6,9	7,0
1948	100 „	5,8 „	0,3	9,2	5,0	15,0	3,4	9,5	2,1	8,1	2,1	18,4	2,5	4,5	11,0	8,9
1949	100 „	7,2 „	0,4	10,0	4,8	14,8	3,5	11,3	2,5	10,0	2,0	19,0	2.2	3,3	9,3	6,9
1947/46	125	101	102	117	186	78	110	209	65	131	312	236	123	70	118	139
1948/47	90	88	40	144	71	86	86	73	40	59	198	85	79	124	146	156
1949/48	81	100	107	88	78	80	85	96	99	100	76	83	70	59	68	62

Rok	Ogółem	I Bud. i min.	II Met. i elektr.	III Drzewna	IV Pap. i poligr.	V Skórzana	VI Włókien.	VII Spoż. i chem.	VIII Różne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1946	100%	—	—	—	—	—	—	—	—
1947	100 „	11,8	21,0	10,2	1,6	12,8	15,2	20,6	6,8
1948	100 „	11,8	18,9	11,3	1,7	14.0	16,7	17,3	8,3
1949	100 „	11,0	17,2	11,5	1,7	14,4	21,0	13,4	9.8
1947/46	125	—	—	—	—	—	—	—	—
1948/47	90	89	81	100	97	99	99	76	110
1949/48	81	76	74	82	83	84	102	63	95

Tablica 6.

Rok	Ogółem	W tym kobiet	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Kraków	Lublin	Łódź	Olsztyn	Poznań	Rzeszów	Szczecin	Warszawa	Wrocław
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1946	100%	2,4%	1,0	8,6	4,1	10,6	4,4	12,1	7,8	10,9	0,8	19,6	8,0	2,5	7,4	2.7
1947	100 „	4,1 „	0,9	6,8	4.4	12,0	4,3	8,5	7,8	16,5	1 2	15,4	6.1	6,2	6,8	3,1
1948	100 „	4,2 „	1,2	8,3	4,6	13,6	4.9	8,3	2,7	10.0	2,4	17,7	3,9	4,6	11,5	6,3
1949	100 „	4,9 „	1,7	8,7	5,4	13,9	5.4	8,8	3,3	10,7	1 4	18,6	3,4	3,7	9,8	5,2
1947/46	148	145	131	116	156	166	146	101	158	223	206	116	111	362	141	167
1948/47	89	86	123	109	95	100	102	87	81	54	185	102	56	66	150	184
1949/48	88	102	115	91	99	89	96	99	120	92	51	91	75	67	73	71

Rok	Ogółem	I Bud. i min.	II Met. i elektr.	III Drzewna	IV Pap. i poligr.	V Skórzana	VI Włókien.	VII Spoż. i chem.	VIII Różne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1946	100%	—	—	—	—	—	—	—	—
1947	100 „	7,1	20,0	8,4	1,7	15,6	15,3	25,0	6,9
1948	100 „	7,0	17,6	9,1	1,7	15,1	18,0	22,2	9,3
1949	100 „	7,9	17,3	10,0	2,0	15,5	21,0	17,9	8,4
1947/46	148	—	—	—	—	—	—	—	—
1948/47	89	87	78	97	90	86	104	79	119
1949/48	88	100	86	95	103	90	102	71	80

Tablice te wskazują, że poza drobnymi zmianami w rozmieszczeniu wg. Izb w latach 1946-49 z wyjątkiem Izby Katowickiej, gdzie notujemy znaczny spadek ilości czeladników, a wzrost ilości mistrzów i Izby Poznańskiej, w której uwidacznia się wzrost czeladników, rok 1947 jest rokiem przełomowym od końca którego następuje spadek ilości czeladników i mistrzów, szczególnie w grupie metalowej i spożywczej.

Krzywa rozwoju rzemiosła indywidualnego idąca w górę, zmienia na początku roku 1948 swój kierunek. Aby nie dojść do fałszywych wniosków i zrozumieć, że zmiany zachodzące w rzemiośle są zgodne z założonymi planami, należy przedstawione tablice naświetlić danymi uzupełniającymi.

Jakie przyczyny wpływają na zmniejszanie się stanu warsztatów indywidualnych i ilości zatrudnionych w rzemiośle?

Dwie zasadnicze przyczyny to:

1. przechodzenie rzemiosła do wyższych form produkcji — do produkcji uspołecznionej,
2. eliminowanie spośród rzemiosła warsztatów dużych o kapitalistycznym nastawieniu.

Biorąc pod uwagę cyfry ogólne widzimy, że w porównaniu z rokiem 1947, ilość warsztatów zmalała o 15%, ilość zatrudnionych o 23%, a ilość pracowników najemnych o 35%.

Poważne zmniejszenie ilości warsztatów obserwujemy w dwóch grupach: metalowej i spożywczej. W innych grupach zmniejszenie jest minimalne, a w grupie włókienniczej widzimy wyraźny wzrost.

W wyniku akcji rozgraniczenia przemysłu od rzemiosła zostało przekazane zrzeszeniom przemysłowym 4,6% różnych warsztatów (bazując na stanie z roku 1947). Rzemieślniczą spółdzielczością pracy zostało objęte 1,4% różnych warsztatów z wyjątkiem grupy spożywczej. Na skutek przejęcia gospodarki mięsnej przez Centralny Zarząd Przemysłu Mięsnego większość właścicieli i pracowników zlikwidowanych 10,6% warsztatów, przeszło do CZPM.

Analizując ubytek ogólnej ilości zatrudnionych w rzemiośle stwierdzamy, że 8,9% pracowników (bazując również na stanie z roku 1947) przeszło do zrzeszeń przemysłowych na skutek akcji rozgraniczającej rzemiosło od przemysłu; 2,1% pracowników przeszło do rzemieślniczej spółdzielczości pracy, a 11% pracowników przeszło do CZPM.

Poważniejszy ubytek pracowników najemnych tłumaczy się tym, że przekazane w pierwszej fazie, zrzeszeniom przemysłowym warsztaty zatrudniały średnio powyżej 25 pracowników, a przekazane w drugiej fazie, zatrudniały średnio powyżej 4 pracowników.

Zmiany w ilości uczniów, czeladników i mistrzów, wiążą się dosyć ściśle ze zmianami w ogólnym stanie zatrudnienia, stosunkowo najmniejszy jednak ubytek mistrzów tłumaczy się tym, że są to przeważnie właściciele warsztatów.

Obecnie pracownicy najemni w rzemiośle stanowią ok. 43% ogólnej ilości zatrudnionych, a pozostali to właściciele i członkowie rodzin. Należy też podkreślić, że obecna średnia zatrudnienia w rzemiośle wynosi — 2, a warsztaty jednoosobowe stanowią ok. 56% ogólnej ilości warsztatów.

W okresie realizacji planu 3-letniego, akcja uspołeczniania rzemiosła, przejawiała się przede wszystkim w organizacji pierwszego etapu uspołecznienia, tj. w tworzeniu spółdzielni pomocniczych, będących dla rzemieślnika niejako szkołą gospodarki planowej i wstępem do właściwego etapu uspołecznienia tzn. wstępem do rzemieślniczej spółdzielni pracy. Jeżeli porównamy dane dotyczące spółdzielczości rzemieślniczej z końca ubiegłego roku z danymi z połowy roku bieżącego, to stwierdzimy, że ilość spółdzielni pomocniczych nie uległa widocznej zmianie, natomiast ilość rzemieślniczych spółdzielni pracy wzrosła w ciągu tych sześciu miesięcy o ok. 260%.

W zakończeniu należy wyrazić nadzieję, że rzemiosło wypełni powierzone mu zadania w planie 6-cioletnim, tak, jak je wypełniło w 3-letnim planie odbudowy gospodarczej kraju.

Produkujemy taniej, szybciej i oszczędniej!

NAJEM LOKALI

W prawie czteroletnim okresie stosowania postanowień dekretu z dnia 21 grudnia 1945 roku o publicznej gospodarce lokalami stwierdzono poważne niedomagania i braki wynikające z wadliwej konstrukcji władz i organów, powołanych do wydawania orzeczeń w sprawach lokalowych, a także z niejasnego sformułowania niektórych postanowień dekretu, co stało się powodem błędnej ich wykładni i dowolności w postępowaniu władz przy orzekaniu w sprawach lokalowych.

Niedomagania te i braki usuwa ustawa z dnia 20 lipca 1950 r., nowelizująca dekret z 21 grudnia 1945 r. Ustawa ta wprowadza następujące zasadnicze zmiany:

1. zmianę we właściwości władz,
2. zmianę w zakresie wyłączeń przedmiotowych i podmiotowych spod działania dekretu,
3. znosi przepisy o kontroli najmu z jednoczesnym zabezpieczeniem publicznych potrzeb lokalowych, w miejscowościach w których publiczna gospodarka lokalami nie obowiązuje,
4. znosi instytucję podnajmu lokali mieszkalnych, oraz
5. zmienia przepisy o normach zaludnienia, precyzując je dokładniej.

Omawiając zmiany wprowadzone ustawą dla całości, omówimy także ważniejsze niezmienione postanowienia dekretu.

Władze kwaterunkowe i komisje lokalowe

Władzą kwaterunkową w miastach i osiedlach objętych publiczną gospodarką lokalami jest prezydium miejskiej względnie gminnej rady narodowej.

W przeciwieństwie do uchylonych przepisów określających zakres uprawnień władz kwaterunkowych, które przy dość blankietowym sformułowaniu pkt. f art. 25, dawały władzom kwaterunkowym możliwość dowolności w orzekaniu, ustawa w sposób jasny i wyczerpujący określa kompetencję władzy kwaterunkowej.

Zgodnie z postanowieniem ustawy do kompetencji władzy kwaterunkowej należy:

1. przydzielanie władzom, urzędom i instytucjom, wymienionym w dekrecie, budynków i lokali na potrzeby własne (biurowe itp.) oraz budynków na mieszkania dla ich pracowników.

   Należy tutaj nadmienić, iż władza kwaterunkowa dokonuje przydziału na podstawie zezwolenia udzielonego urzędom i instytucjom przez wojewódzką komisję lokalową, która w wydanym zezwoleniu określa potrzebną powierzchnię dla danej instytucji lokalu lub budynku na potrzeby własne lub budynku na potrzeby pracowników;
2. przydzielanie lokali mieszkalnych w całości lub w części osobom uprawnionym na podstawie dekretu do otrzymania przydziału;
3. przydzielanie lokali użytkowych;
4. potwierdzenie umów podnajmu lokali użytkowych;
5. nakazanie usunięcia z lokalu (zarówno mieszkalnego jak i użytkowego) osób lub instytucji, zajmujących lokal bez tytułu prawnego.

Tytułem prawnym do zajmowania lokalu jest nakaz kwaterunkowy lub zajmowanie lokalu, lub jego części, w dniu wprowadzenia w danej miejscowości publicznej gospodarki lokalami, jeśli osobie danej przysługuje na podstawie przepisów dekretu prawo do uzyskania przydziału;

6. nakazanie usunięcia osób lub instytucji na podstawie przepisów dekretu.

Osoba lub instytucja zajmująca lokal mieszkalny lub użytkowy na podstawie tytułu prawnego i posiadająca prawo do uzyskania przydziału, może być usunięta z lokalu tylko w wypadku, jeżeli lokal ten jest niezbędnie potrzebny władzy, urzędowi lub instytucji wymienionej w dekrecie. W takim wypadku jednak usunięcie może nastąpić dopiero po uprzednim dostarczeniu lokalu zastępczego w obrębie tej samej miejscowości, odpowiadającego warunkom zaludnienia bądź powierzchni i nadającego się do zajęcia ze względu na stan techniczny. Ponadto osobie usuniętej z lokalu przysługuje prawo zwrotu rzeczywistych kosztów przeprowadzki. W wyjątkowych tylko wypadkach i to na zasadzie zezwolenia Prezydium Rządu, Minister Gospodarki Komunalnej może zarządzić usunięcie z lokalu mieszkalnego wzg. użytkowego bez obowiązku dostarczenia lokalu zastępczego.

Na podstawie prawomocnej decyzji nakazującej opróżnienie lokalu władza kwaterunkowa może przymusowo usunąć osobę zajmującą lokal dopiero po bezskutecznym wezwaniu do dobrowolnego opróżnienia lokalu i nie wcześniej, jak po upływie czternastu dni po dniu doręczenia wezwania;

7. udzielania zezwoleń na zamianę lokali, o ile zamiana ta nie narusza praw innych osób.

Odwołanie od decyzji władzy kwaterunkowej rozstrzygają odwoławcze komisje lokalowe czynne przy:

1. prezydiach powiatowych rad narodowych — dla miast niewydzielonych z powiatu oraz gmin,
2. prezydiach wojewódzkich rad narodowych — dla miast stanowiących powiaty miejskie,
3. prezydiach miejskich rad narodowych — m. st. Warszawy i m. Łodzi.

Odwołanie może złożyć osoba zainteresowana za pośrednictwem władzy kwaterunkowej, która wydała decyzję, w ciągu 7-miu dni po doręczeniu decyzji stronie skarżącej. Osobą zainteresowaną w rozumieniu dekretu jest właściciel lub zarządca nieruchomości, posiadacz lokalu (najemca a jeśli chodzi o lokal użytkowy podnajemca) oraz osoba domagająca się przydziału jego lokalu.

Władza kwaterunkowa przed wydaniem decyzji obowiązana jest dać możność osobom zainteresowanym złożenia wyjaśnień i przedstawienia dowodów.

Decyzje władz kwaterunkowych mogą być wydawane tylko w formie pisemnej, przy czym decyzje nieprawomocne mogą być wykonane tylko w wypadku, jeśli decyzja dotyczy przydziału lokalu wolnego na cele publiczne oraz w wypadku nakazania opuszczenia lokalu przez osoby zajmujące go bez tytułu prawnego.

Odwołanie rozpatrują komisje lokalowe na rozprawie ustnej, przy czym o terminie rozprawy obowiązane są zawiadomić osobę, która wniosła odwołanie i osobę na korzyść której zaskarżona decyzja zapadła. Osoby te mają prawo brać udział w rozprawie. Orzeczenia komisji lokalowych są prawomocne. Prawomocne decyzje ulegają wykonaniu w drodze postępowania przymusowego, jeśli pomimo wezwania do jej wykonania i upływu 14-tu dni od tego wezwania lokal nie zostanie dobrowolnie opróżniony.

We wszystkich województwach oraz w m. st. Warszawie i m. Łodzi, zostaną powołane wojewódzkie komisje lokalowe. Dekret określa szczegółowo zakres uprawnień tych komisji, powierzając im wykonywanie kontroli nad władzą kwaterunkową z punktu widzenia publicznych potrzeb lokalowych oraz orzekanie w pierwszej instancji, w niektórych sprawach ściśle w dekrecie wymienionych. W wypadku wydania przez wojewódzką komisję lokalową orzeczenia I instancji, odwołanie przysługuje do Państwowej Komisji Lokalowej.

Ogólny nadzór nad działalnością odwoławczych komisji lokalowych i władz kwaterunkowych sprawuje Minister Gospodarki Komunalnej.

Państwowa Komisja Lokalowa powołana jest do sprawowania nadzoru państwowego w zakresie strzeżenia interesów państwowych.

Przydział lokali, zniesienie podnajmu, lokalami.

W przeciwieństwie do bardzo ogólnikowego sformułowania postanowień dekretu, mówiących o wyłączeniu lokali wzgl. budynków spod publicznej gospodarki lokalami, nowela wylicza wyczerpująco budynki wzgl. lokale, które nie podlegają przepisom dekretu. Są to m. in. lokale wyłączone spod publicznej gospodarki lokalami na podstawie przepisów dekretu z dnia 26. X. 1945 r. o rozbiórce i naprawie budynków zniszczonych i uszkodzonych wskutek wojny (Dz. U. R. P. z 1947 r. nr 37, poz. 181 i z 1948 r. nr 50, poz. 389) oraz ustawy z dnia 3 lipca 1947 r. o popieraniu budownictwa (Dz. U. R. P. nr 52, poz. 270 i nr 73, poz. 467).

Przydział lokali, zniesienie podnajmu, uprawnienia współnajemców

Znowelizowany przepis dekretu mówiący o istocie publicznej gospodarki lokalami stanowi, iż przepisom dekretu podlegają nie tylko lokale mieszkalne ale także i użytkowe. Obecnie w miastach i osiedlach, objętych publiczną gospodarką lokalami, lokale mieszkalne lub ich części oraz lokale użytkowe wolno zajmować tylko na podstawie przydziału wydanego przez właściwą władzę kwaterunkową.

Jak już wyżej podaliśmy ustawa znosi instytucję podnajmu na części lokalu, który wg. dotychczasowych przepisów był dopuszczalny. Wobec zniesienia tej instytucji, zarówno przydział całego lokalu, jak i jego części, stwarza z mocy samego prawa stosunek najmu między właścicielem nieruchomości a osobą, która cały lokal wzgl. jego część objęła. Należy tutaj zaznaczyć, iż dekret z dnia 28 lipca 1948 r. o najmie lokali (Dz. U. R. P. nr 36, poz. 259 i nr 50, poz. 383) w § 7 i rozporządzenie wykonawcze do tego dekretu z dnia 23.X.1948 r. (Dz. U. R. P. nr 50, poz. 398) w § 4 zniósł instytucję podnajmu w dziedzinie płacenia czynszu. Zgodnie bowiem z cytowanymi przepisami podnajemca obowiązany jest opłacać czynsz za zajmowany przez siebie lokal bezpośrednio właścicielowi nieruchomości, a nie tzw. głównemu lokatorowi. Obecnie na skutek zniesienia instytucji podnajmu znika główny lokator jak i podnajemca i zarówno jeden jak i drugi stają się współnajemcami lokalu o jednakowych uprawnieniach i obowiązkach. Dotychczasowa bowiem praktyka wykazała, iż utrzymywanie pewnego uprzywilejowania głównego lokatora stwarzało niepotrzebne spory pomiędzy nim a osobą dokwaterowaną oraz instytucja podnajmu sprzyjała obchodzeniu przepisów o publicznej gospodarce lokalami i pobieraniu wysokich czynszów wzgl. odstępnego od podnajemców. Ustawa jednakże daje możliwość najemcy swobodnego doboru tzw. sublokatora (współnajemcy) w okresie 30-tu dni po podaniu do publicznej wiadomości norm zagęszczenia do części lokalu zaludnionej poniżej norm.

Współnajemca taki winien jednak posiadać prawo do otrzymania przydziału.

Ustawa jednocześnie daje możliwość usunięcia jednego ze współnajemców lokalu, stanowiąc, iż gdy najemca lokalu wykracza w sposób rażący lub oporczywy przeciwko obowiązującemu porządkowi domowemu, albo gdy przez nieprzyzwoite zachowanie się wywołuje zgorszenie u innych mieszkańców lub sąsiadów, współnajemcom służy prawo wystąpienia do sądu o rozwiązanie umowy najmu z takim najemcą. Dotychczas prawo takie na zasadzie art. 382 Kodeksu Zobowiązań w związku z art. 40 o publicznej gospodarce lokalami i art. 14 dekretu o najmie lokali, przysługiwało tylko wynajmującemu.

Należy tutaj podkreślić, iż instytucja podnajmu części lokali użytkowych została utrzymana. Mianowicie część lokalu użytkowego może być podnajęta osobie posiadającej prawo przydziału, przy czym umowa podnajmu wymaga potwierdzenia władzy kwaterunkowej.

Znowelizowany przepis dekretu wyczerpująco wylicza osoby, którym przysługuje prawo do otrzymania pomieszczenia mieszkalnego. Są to m. in.:

1. osoby zatrudnione we władzach, urzędach i instytucjach wymienionych w dekrecie,

2. osoby, których główną podstawą utrzymania jest stosunek pracy,

3. osoby prowadzące zakłady przemysłowe, handlowe i rzemieślnicze oraz uczniowie przemysłowi i terminatorzy.

Dotychczasowa polityka rad narodowych w dziedzinie ustalenia norm zaludnienia dla poszczególnych miejscowości była bardzo różnolita, a to z powodu braku w dekrecie jakichkolwiek wskazówek

odnośnie ustalenia tych norm. Z tego względu nowela stanowi iż miejskie wzgl. gminne rady narodowe ustalają normy zaludnienia lokali mieszkalnych dla poszczególnych miast i osiedli w oparciu o zasady ustalone przez Ministra Gospodarki Komunalnej. W tym samym trybie mogą być wydawane przepisy normujące powierzchnią lokali dla biur, zakładów i innych lokali użytkowych, nie będących w użytkowaniu władz, urzędów i instytucji wymienionych w dekrecie. Dla tych bowiem ostatnich instytucji jak już wyżej wspomnieliśmy, potrzebną powierzchnię lokali określa w zezwoleniu na zajęcie lokalu wojewódzka komisja lokalowa.

Ustalone przez radę narodową normy zaludnienia mieszkań uzyskują moc prawną po upływie 30-tu dni od daty podania ich do publicznej wiadomości.

Przy ustaleniu powierzchni zajmowanego lub przydzielonego pomieszczenia mieszkalnego władza kwaterunkowa obowiązana jest uwzględnić następujące osoby:

a) współmałżonka.

b) krewnych wstępnych osoby uprawnionej i jej współmałżonka oraz zstępnych do lat osiemnastu, zaś powyżej lat osiemnastu — o ile pobierają naukę w szkołach, a nie ukończyli lat dwudziestu czterech.

c) innych krewnych osoby uprawnionej i jej współmałżonka o ile pozostają z nią we wspólnym gospodarstwie domowym i są na jej utrzymaniu ze względu na niezdolność do pracy lub przekroczony 65-ty rok życia,

d) w uzasadnionych wypadkach osoby zatrudnione w gospodarstwie domowym.

Jednocześnie dekret stanowi, iż w wypadku stwierdzenia przeludnienia, władza kwaterunkowa obowiązana jest, w miarę możliwości, dać do dyspozycji zainteresowanego inne większe mieszkanie lub przekwaterować współnajemców.

Bardzo ważnym nowym postanowieniem noweli jest, iż normy zaludnienia nie odnoszą się do lokali mieszkalnych jednoizbowych, choćby były zamieszkałe przez jedną osobę, do lokali dwuizbowych, choćby były zamieszkałe przez dwie osoby, do mieszkań służbowych. Postanowienie to kładzie kres niezdrowej praktyce władz kwaterunkowych, które przez dokwaterowywanie do lokali jednoizbowych osób zupełnie nieznanych i obcych najemcy, uniemożliwiały współżycie sztucznie wytworzonej wspólnoty.

Odnośnie lokali użytkowych, to część lokalu, przekraczającego ustalone normy powierzchni, może być przez władzę kwaterunkową wyjęta z pod użytkowania danej osoby lub instytucji z tym, iż nie może to naruszyć prawidłowego przebiegu pracy w lokalu użytkowym.

Celem ułatwienia władzy kwaterunkowej, uzyskiwania pełnych informacji o wolnych lokalach i izbach, nowela nakłada na osobę, która zamierza zwolnić lokal mieszkalny, wzgl. jego część albo lokal użytkowy, obowiązek zawiadomienia władzy kwaterunkowej przynajmniej na 3 dni przed zwolnieniem lokalu. Obowiązek taki posiada również właściciel lub zarządca nieruchomości oraz prowadzący meldunki, z tym, iż właściciel (zarządca) nieruchomości obowiązany jest to uczynić w ciągu trzech dni po zwolnieniu lokalu, a prowadzący meldunki w terminie 3 dni po wymeldowaniu lokatora. Wszystkie wymienione wyżej osoby w wypadku niedopełnienia obowiązku zawiadomienia podlegają karze aresztu do 3-ch miesięcy i grzywny do 150.000 zł. lub jednej z tych kar.

Zmiana przeznaczenia lokalu np. lokalu mieszkalnego na lokal użytkowy i odwrotnie, wymaga zezwolenia wojewódzkiej komisji lokalowej.

Zezwolenie takie nie jest wymagane kiedy część lokalu np. mieszkalnego, zostaje przeznaczona na wykonywanie zawodu w mieście (osiedlu) przez uprawnione do tego osoby, np. rzemieślnik zajmujący dwuizbowy lokal mieszkalny może przeznaczyć jedną izbę na warsztat bez potrzeby uzyskiwania zezwolenia wojewódzkiej komisji lokalowej.

Nowela utrzymuje w mocy postanowienie dekretu stanowiące, iż wszelkie umowy o najmie i podnajmie (odnosić się to będzie do podnajmu lokali użytkowych) lokali, zawarte wbrew przepisom dekretu są zabronione i nieważne z mocy samego prawa umowy i odstępne w jakiejkolwiek postaci na rzecz ustępującego najemcy, a jeśli chodzi o lokale użytkowe, także podnajemcy lub właściciele nieruchomości bądź też na rzecz innej osoby, jak również wynagrodzenie za pośrednictwo przy najmie i wyszukaniu lokalu lub o świadczenia niepozostające w bezpośrednim związku z najmem.

Z chwilą objęcia lokalu wzgl. jego części na podstawie udzielonego przydziału lub z chwilą dobrowolnego wprowadzenia współnajemcy do części lokalu w okresie 30-dni od ogłoszenia norm zaludnienia— zawiązuje się z mocy samego prawa, pomiędzy właścicielem nieruchomości a osobą, która lokal objęła, stosunek najmu.

Osobom, które utraciły prawo do otrzymania przydziału mieszkania np. na skutek zaniechania wykonywania rzemiosła i nie nabycia prawa do uzyskania przydziału z innego tytułu np. z tytułu najmu pracy, przydział lokalu winien być cofnięty i lokal winien być opróżniony w ciągu 30-tu dni od daty doręczenia decyzji władzy kwaterunkowej o cofnięciu przydziału. W wypadku natomiast utraty prawa do przydziału, na skutek przeniesienia służbowego do innej miejscowości, termin trzydziestodniowy liczy się od dnia uzyskania przydziału mieszkania w nowym miejscu zamieszkania.

Zniesienie przepisów o publicznej kontroli najmu.

Jak wiadomo w niektórych miejscowościach, w których nie była wprowadzona publiczna gospodarka lokalami, obowiązywały postanowienia dekretu o publicznej kontroli najmu lokali. Okazało się jednak, iż przepisy te nie wytrzymały zupełnie próby życia. Z jednej strony dawały one możliwość zupełnej dowolności w postępowaniu władz kwaterunkowych, stwarzając dla obywateli sytuację gorszą, aniżeli wymagały tego nawet przepisy o publicznej gospodarce lokalami, a z drugiej zaś nie zabezpieczały one publicznych potrzeb lokalowych. Z tych względów nowela znosi te przepisy wprowadzając na ich miejsce inne, które w zupełności gwarantują zabezpieczenie potrzeb lokalowych instytucji publicznych i nie stwarzają możliwości nadużyć w postępowaniu władz lokalnych.

Zgodnie z tymi przepisami prezydium miejskiej wzgl. gminnej rady narodowej może:

1. przydzielić lokal wolny na potrzeby własne (a nie na potrzeby pracowników) władz, urzędów i instytucji wymienionych w dekrecie i to na podstawie zezwolenia wojewódzkiej komisji lokalowej i

2. nakazać opróżnienie lokalu lub jego części na potrzeby władz, urzędów i instytucji wzgl. na mieszkanie dla pracowników, kierowanych przez właściwe władze do urzędów i instytucji na podstawie przepisów prawnych, nakładających obowiązek pracy. Nakaz taki może być wydany tylko na podstawie każdorazowego prawomocnego zezwolenia wojewódzkiej komisji lokalowej.

Od decyzji wojewódzkiej komisji lokalowej zezwalającej na usunięcie z lokalu, przysługuje osobie zainteresowanej odwołanie do Państwowej Komisji Lokalowej. Osobie usuniętej z lokalu w powyższym trybie powinien być przydzielony lokal zastępczy, którego wielkość określa wojewódzka komisja lokalowa, oraz przysługuje jej prawo do otrzymania rzeczywistych kosztów przeprowadzki.

K R O N I K A

KODEKS RODZINNY

(Dz. URP nr 34, poz. 308)

Ustawa z dnia 27 czerwca 1950 roku zastępuje dotychczas obowiązujące cztery dekrety, a mianowicie: z dnia 25.IX.1945 r. o prawie małżeńskim (Dz. URP nr 48, poz. 270), z dnia 29.V.1946 r. o prawie małżeńskim majątkowym (Dz. URP nr 31, poz. 196), z dnia 21.I.1946 r. o prawie rodzinnym (Dz. URP nr 6, poz. 52) oraz z dnia 14.V.1946 r. o prawie opiekuńczym (Dz. URP nr 20, poz. 135).

W ten sposób ustawa wyodrębnia całokształt stosunków rodzinnych w osobny dział prawa.

Kodeks rodzinny zawiera następujące tytuły: małżeństwo (zawarcie małżeństwa, prawa i obowiązki małżonków, rozwód), rodzice i dzieci (przepisy ogólne, ustalenie ojcostwa, władza rodzicielska, przysposobienie, obowiązek alimentacyjny, opieka).

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 1950 r.

PRZEPISY OGÓLNE PRAWA CYWILNEGO

(Dz. URP nr 34, poz. 311).

Ustawa z dnia 18 lipca 1950 roku, zawierająca przepisy ogólne prawa cywilnego uchyla dekret z dnia 12.XI.1946 r. o przepisach ogólnych prawa cywilnego (Dz. URP nr 67, poz. 369), dekret z dnia 29.VIII.1945 o prawie osobowym (Dz. URP nr 40, poz. 223) i dekret z dnia 29.VIII.1945 zawierający przepisy wprowadzające prawo osobowe (Dz. URP nr 40, poz. 224).

Ustawa normuje następujące zagadnienia: zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych osób fizycznych, ubezwłasnowolnienie, uznanie za zmarłego, kuratela, czynności prawne zawarcie umowy, forma czynności prawnych, wady w oświadczeniu woli, uzależnienie powstania lub ustania czynności prawnej od zdarzenia przyszłego i niepewnego (warunek zawieszający lub rozwiązujący), przedstawicielstwo, sposób obliczania terminów ustawowych i innych oraz przedawnienie.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 1950 r.

ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

(Dz. URP nr 36, poz. 333).

Ustawa z dnia 20 lipca 1950 r. powołuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych, powierzając mu wykonywanie wszystkich rodzajów ubezpieczeń społecznych z wyjątkiem czynności powierzanych Zakładowi Lecznictwa Pracowniczego, tj. z wyjątkiem roztaczania opieki nad zdrowiem pracowników i ich rodzin w zakresie zapobiegania chorobom, ich leczenia oraz przywrócenia zdolności do pracy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych działa na podstawie ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. URP nr 51, poz. 396).

Ustawa weszła w życie z dniem 26 sierpnia 1950 r.

ZAKŁAD LECZNICTWA PRACOWNICZEGO

(Dz. URP nr 36, poz. 334).

Ustawa z dnia 20 lipca 1950 r. tworzy Zakład Lecznictwa Pracowniczego.

Do zakresu działania Zakładu należy roztaczanie opieki nad zdrowiem pracowników i ich rodzin w zakresie zapobiegania chorobom, ich leczenie oraz przywracanie zdolności do pracy.

Zakład w szczególności: udziela wszelkich świadczeń w naturze (w gotówce), orzeka o niezdolności do pracy, uzasadniającej prawo do świadczeń pieniężnych z powodu choroby, przeprowadza badania lekarskie, organizuje i wykonuje opiekę i nadzór lekarski w zakładach pracy w zakresie higieny pracy i zapobiegania chorobom zawodowym.

W wykonaniu swych zadań Zakład prowadzi zakłady (szpitale) i urządzenia lecznicze oraz korzysta z innych zakładów społecznych służby zdrowia.

Ustawa weszła w życie z dniem 26 sierpnia 1950 r.

PUBLICZNA GOSPODARKA LOKALAMI

(Dz. URP nr 36, poz. 337).

Ustawa z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie dekretu z dnia 21.XII. 1945 r. o publicznej gospodarce lokalami i kontroli najmu (Dz. URP z 1946 r. nr 4, poz. 27) wprowadza zasadnicze zmiany do cytowanego dekretu. Zmiany te omawiamy w specjalnym artykule obok.

Jednolity tekst dekretu z dnia 21.XII.1945 r. z uwzględnieniem zmian wprowadzonych cytowaną ustawą został ogłoszony w numerze 36 Dziennika Ustaw RP pod poz. 343.

Ustawa weszła w życie z dniem 26 sierpnia 1950 r.

PROKURATURA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

(Dz. URP nr 38, poz. 346).

Ustawa z dnia 20 lipca 1950 r. tworzy urząd Generalnego Prokuratora Rzeczypospolitej. Zada-

niem Generalnego Prokuratora jest ugruntowanie praworządności ludowej, ochrona mienia społecznego i ściganie przestępstw.

Generalny Prokurator m. in. sprawuje nadzór nad ścisłym przestrzeganiem przepisów prawa przez wszystkie organa, władze i urzędy na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym oraz przez jednostki gospodarki uspołecznionej, instytucje społeczne i poszczególnych obywateli.

Należy tutaj nadmienić, iż dotychczasowa Prokuratura uprawnień tych nie miała.

Prokuratura podlega tylko Radzie Państwa i działa zgodnie z jej wytycznymi.

Organami Generalnego Prokuratora są:

1. zastępcy Generalnego Prokuratora, prokuratorzy i wiceprokuratorzy Generalnej Prokuratury oraz referendarze śledczy;

2. w województwach — prokuratorzy wojewódzcy oraz podlegli im wiceprokuratorzy i podprokuratorzy prokuratur wojewódzkich;

3. w powiatach — prokuratorzy powiatowi i podlegli im podprokuratorzy prokuratur powiatowych.

W wykonaniu nadzoru nad działalnością władz i instytucji wymienionych wyżej, prokurator ma prawo zaskarżyć akty lub inne czynności tych władz i instytucji sprzeczne z przepisami prawa lub instrukcjami i wytycznymi władz zwierzchnich — do właściwej władzy nadrzędnej. Wniesienie takiej skargi nie wstrzymuje wykonania zaskarżonych czynności.

Ustawa weszła w życie z dniem 1 września 1950 r.

USTRÓJ SĄDÓW POWSZECHNYCH

(Dz. URP nr 38, poz. 347).

Ustawa z dnia 20 lipca 1950 r. wprowadza zasadnicze zmiany w dotychczasowej organizacji sądownictwa powszechnego, tworząc następujące sądy: powiatowe, wojewódzkie i Sąd Najwyższy.

Ustawa określa szczegółowo zadania sądownictwa powszechnego, którego celem jest:

1. ochrona demokracji ludowej i jej rozwoju w kierunku socjalizmu;

2. ochrona mienia społecznego oraz praw i interesów instytucji państwowych, spółdzielczych, przedsiębiorstw państwowych i spółdzielczych oraz organizacji społecznych;

3. ochrona zagwarantowanych przez ludowy porządek prawny osobistych i majątkowych praw i interesów obywateli.

Sprawy zarówno karne, jak i cywilne rozpatrują w pierwszej instancji sądy powiatowe i wojewódzkie w składzie jednego sędziego zawodowego, jako przewodniczącego, oraz dwóch ławników. W drugiej natomiast instancji sąd rozpoznaje sprawy przy udziale trzech sędziów.

Ławników sądów wojewódzkich wybierają i odwołują właściwe wojewódzkie rady narodowe, ławników sądów powiatowych — właściwe powiatowe (miejskie, dzielnicowe) rady narodowe.

Zarówno sądy wojewódzkie jak i powiatowe obowiązane są do składania okresowych sprawozdań swym radom narodowym.

Naczelny nadzór nad sądami i sędziami sprawuje Minister Sprawiedliwości (osobiście lub przez swe organa) z tym, iż nadzór ten nie może wkraczać w sprawy wyrokowania sędziów.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 1950 r.

Tekst jednolity prawa o ustroju sądów powszechnych, z uwzględnieniem zmian wprowadzonych cytowaną wyżej ustawą, został ogłoszony w Dzienniku Ustaw RP nr 39, poz. 360.

W związku ze zmianą zakresu działania i organizacji prokuratury i sądownictwa zmienione zostały kodeksy postępowania cywilnego i karnego ustawami z dnia 20 lipca 1950 r. (Dz. URP nr 38, poz. 348 i 349) oraz postanowienia dekretu z dnia 16.XI.1945 r. o Komisji Specjalnej do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym) ustawa z 20 lipca 1950 r. Dz. URP nr 38, poz. 350).

WYDZIAŁ KADR

(Monitor Polski nr 94, poz. 1184)

Uchwała Prezydium Rządu z dnia 11 sierpnia 1950 r. w sprawie pracy i zakresu działania wydziałów kadr w państwowych urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach ustala indywidualną i osobistą odpowiedzialność kierownika instytucji (urzędu) za właściwy dobór, rozmieszczenie szkolenie i wysuwanie (awans społeczny) pracowników podległej instytucji (urzędu). Wydział kadr (referat kadr) jest bezpośrednio podporządkowany kierownikowi i przed nim odpowiada za swoją pracę. Kierownika wydziału (referatu) kadr powołuje kierownik instytucji po uprzednim uzgodnieniu z kierownikiem nadrzędnej jednostki.

Uchwała określa szczegółowo zakres działania wydziału (referatu) kadr i uchyla dotychczasowe zarządzenia i instrukcje dotyczące działania tych wydziałów (referatów).

Uchwała ta weszła w życie z dniem 2 września 1950 r. i obowiązuje także Izby Rzemieślnicze.

O URLOPACH PRACOWNICZYCH

W nr 7 (25) miesięcznika „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego", podano szereg wyjaśnień Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w kwestii praktycznego stosowania ustawy o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu.

Dla ułatwienia zapozania się naszych czytelników z tymi wyjaśnieniami, niektóre z nich przedrukowujemy:

„Urlopy pracowników — chałupników — 4/48.

Osoby, które pracują na rachunek pewnego przedsiębiorcy (nakładcy) u siebie w domu lub w innym będącym w ich rozporządzeniu pomieszczeniu, jednak pod bezpośrednim lub pośrednim nadzorem i kierownictwem tego przedsiębiorcy, należy traktować jako pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, którym służy prawo do urlopu na podstawie ustawy z dnia 16.V.1922 r. o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu. Okoliczność, że część pracowników jest jednocześnie członkami spółdzielni oraz forma wynagrodzenia (akord) nie wpływają na uprawnienia pracowników do urlopów.

Urlopy uczniów i terminatorów — 9/49.

Przez dni urlopowe w stosunku do młodocianych uczniów i terminatorów należy rozumieć dni robocze z uwagi na to, że przepisy art. 2 ust. 2 ustawy o urlopach dla pracowników zatrudnionych w

przemyśle i handlu, w brzmieniu noweli z dnia 29.IX. 1945 r. Dz. URP nr 43, poz. 238) dotyczą wszystkich pracowników, których urlopy są obliczone na dni.

Czy przysługuje prawo do urlopu w przypadku dobrowolnej zmiany zakładu pracy? — 3/49.

W myśl art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 maja 1922 roku, o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu, pracownicy w przypadku dobrowolnej zmiany zakładu pracy tracą prawo do niewykorzystanego urlopu, jak również do wynagrodzenia za niewykorzystany urlop.

Prawo do 1-miesięcznego urlopu w przypadku zmiany charakteru stosunku pracy — 5/49.

Pytanie: Czy pracownikowi, który przez część roku był zatrudniony w charakterze pracownika fizycznego, a następnie jako pracownik umysłowy, przysługuje po roku nieprzerwanej pracy w danym zakładzie prawo do urlopu 1-miesięcznego?

„W myśl przepisów art. 2 ust. 4 ustawy o urlopach dla pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. URP z 1933 r. nr 94, poz. 733), pracownik umysłowy po roku nieprzerwanej pracy w danym przedsiębiorstwie ma prawo do urlopu 1-miesięcznego, bez względu na to czy przez cały rok był zatrudniony w charakterze pracownika umysłowego, czy też część roku przepracował jako robotnik. Decydujące bowiem znaczenie dla ustalenia długości (rodzaju) przysługującego pracownikowi urlopu ma ostatni charakter jego stosunku pracy oraz okres czasu, przepracowany bez przerwy w danym przedsiębiorstwie".

Zaliczenie pracy chałupniczej, wykonywanej na rzecz danego przedsiębiorstwa, do okresu pracy w danym przedsiębiorstwie — 5/48.
Osoby, które pracują na rachunek pewnego przedsiębiorcy (nakładcy) u siebie w domu lub w innym będącym w ich rozporządzeniu pomieszczeniu, jednak pod bezpośrednim lub pośrednim nadzorem i kierownictwem tego przedsiębiorcy oraz osoby, których praca domowa jest zajęciem uzupełniającym pracę w zakładzie tegoż przedsiębiorcy — należy traktować jako pracowników, zatrudnionych na dstawie umowy o pracę.

Jeżeli nie zachodzą powyższe warunki, wówczas osobę, pracującą na rzecz danego przedsiębiorcy poza jego zakładem, należy traktować jako chałupnika, a za zaliczeniem okresu pracy chałupniczej do okresu pracy stałej w wypadku gdy dany pracownik został następnie stałym pracownikiem tegoż przedsiębiorstwa, przemawiałyby jedynie względy słuszności.

Przerwa w pracy spowodowana aresztowaniem — 6/48.

Przerwa w pracy, spowodowana aresztowaniem pracownika, o ile nie nastąpiło z tego powodu formalne rozwiązanie umowy o pracę — nie pozbawia i nie ogranicza prawa pracownika do urlopu (analogicznie do przerw, przewidzianych w art. 2 ustawy o urlopach).

Przerwy takiej nie można bowiem uważać za przerwę w umowie o pracę w rozumieniu § 18 rozporządzenia z dn. 11 czerwca 1923 r. w przedmiocie wykonywania ustawy o urlopach (Dz. URP nr 62, poz. 464).

Ponadto zaznaczyć jeszcze należy, że w danym przypadku aresztowanie nastąpiło bez winy pracownika, wobec czego nawet ze względów społecznych nie byłoby wskazane pozbawianie pracownika z tego powodu nabytych uprawnień urlopowych.

Przesunięcie urlopu z powodu choroby pracownika — 3/49.

Pytanie: Czy w przypadku zachorowania w czasie urlopu pracownik ma prawo do przesunięcia mu urlopu na okres późniejszy?

„Jakkolwiek ustawa z dn. 16.V. 1922 r. o urlopach dla pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu (z późniejszymi zmianami), nie zawiera wyraźnych postanowień co do prawa pracownika do przesunięcia mu urlopu na okres późniejszy w przypadku zachorowania pracownika w czasie urlopu należy jednak zająć stanowisko, że prawo takie służy pracownikowi ze względów następujących: Intencją ustawy o urlopach jest zapewnienie pracownikowi urlopu celem wypoczynku. Wskazuje na to również orzecznictwo Sądu Najwyższego (SN Zb. Urz. 72/32 i 380/34), z którego wynika, że urlop pracownika przeznaczony jest dla wypoczynku. Z orzeczenia Sądu Najwyższego (SN Zb. Urz. 213/34) wynika a contrario, że nieskorzystanie przez pracownika z urlopu z powodu choroby, nie powoduje utraty prawa do urlopu. Również § 5 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o urlopach (Dz. URP z 1923 r., nr 62, poz. 464) potwierdza powyższe stanowisko".

Jaki urlop przysługuje pracownikowi umysłowemu po roku pracy w danym przedsiębiorstwie, jeżeli wykorzystał on już 2-tygodniowy urlop wypoczynkowy po pół roku pracy — 10/49.

Pytanie: Czy pracownikowi umysłowemu, który rozpoczął pracę w czerwcu, wykorzystał 2-tygodniowy urlop w grudniu i pracuje nadal w tej samej instytucji, należy w następnym roku kalendarzowym udzielić ponownego urlopu 2-tygodniowego, czy też 1 miesięcznego?

„W myśl art. 2 ustawy z dnia 16 maja 1922 r. o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. URP z 1949 r., nr 47, poz. 365) pracownikowi umysłowemu przysługuje po półrocznej nieprzerwanej pracy urlop dwutygodniowy, po rocznej zaś jednomiesięczny urlop płatny nieprzerwany.

Wykorzystanie 2-tygodniowego urlopu w końcu roku kalendarzowego nie stanowi przeszkody do uzyskania prawa do miesięcznego urlopu po rocznej pracy w następnym roku kalendarzowym.

Natomiast jeżeli pracownik umysłowy po półrocznej pracy wykorzystał urlop 2-tygodniowy, a w tym samym roku kalendarzowym uzyskałby prawo do miesięcznego urlopu ze względu na przeprawocanie roku w danym zakładzie pracy, wówczas uzyskuje prawo jedynie do powtórnego 2-tygodniowego urlopu (§ 16 rozporządzenia z dn. 11. VI. 1923 r. — Dz. URP nr 62, poz. 464)".

Prawo do odszkodowania za urlop niewykorzystany z winy pracodawcy w przypadku rozwiązania stosunku pracy — 6/50.

Pracownik, który z winy pracodawcy nie wykorzystał w roku ubiegłym urlopu wypoczynkowego, ma prawo do wynagrodzenia za niewykorzystany urlop, bez względu na sposób rozwiązania umowy o pracę w roku bieżącym".

Dalsze wyjaśnienia podamy w następnym numerze „Rzemiosła".

Dział Centrali Rzemieślniczej



Centrali Spółdzielczo-Państwowej

Mgr. A. URBAŃSKI

ZAGADNIENIE JAKOŚCI PRODUKCJI I KONTROLI JAKOŚCI PRODUKCJI

Zagadnienie jakości produkcji można w zasadzie rozpatrywać z trzech punktów widzenia:

a. społecznego,
b. technicznego,
c. ekonomicznego.

W ustroju gospodarki socjalistycznej — gospodarki planowej, te trzy punkty widzenia muszą być ze sobą ściśle sharmonizowane. Ważnym w tym układzie jest czynnik społeczny. O ile w ustroju kapitalistycznym produkuje się wytwory, mając na względzie przede wszystkim osiągnięcie najwyższego zysku, o tyle w ustroju gospodarki socjalistycznej produkcja nastawiana jest pod kątem widzenia potrzeb społeczeństwa, zaś moment zysku nie odgrywa tu decydującej roli. Ponieważ w ustroju socjalistycznym konsumentem wytworu jest człowiek pracy należy mu dać artykuł przez niego istotnie zapotrzebowany i najwyższej jakości przy najniższej cenie. Ten moment, moment wymogów społecznych, jaki stawia człowiek pracy nabywanemu przez siebie wytworowi, nie jest w dostatecznym stopniu przy produkcji uwzględniany. Jest to dowodem niedokładnego przeanalizowania potrzeb społecznych w tym względzie oraz lekceważenia tych potrzeb. Oczywiście, że te same wnioski odnoszą się w całej rozciągłości do świadczonych społeczeństwu usług.

Rozpatrując zagadnienie jakości produkcji z punktu widzenia technicznego, należy mieć na uwadze rodzaj surowca, materiały zastępcze, kwalifikacje wykonawcy, urządzenia techniczne. Podejmowanie produkcji bez gruntownego przestudiowania tych czynników, bez dokładnej i wnikliwej znajomości całego aparatu technicznego, będzie niewątpliwie przyczyną powstawania licznych braków, co pociąga za sobą zmarnowania cennego surowca, zmarnowania czasu produkującego pracownika, przyzwyczajanie niejako operatywnego pracownika do uprawiania partactwa.

I wreszcie, analizując zagadnienie jakości produkcji pod względem ekonomicznym, należy pamiętać, że na wartość wyprodukowanego artykułu, składają się takie czynniki, jak: niezawodność, długotrwałość, precyzja w wykonaniu, zbędność konserwacji, estetyczny wygląd i łatwość zbytu.

Planowanie jakości

Tak jak każda czynność gospodarcza musi być w ustroju socjalistycznym planowana, tak również winny być planowane te wszystkie czynności, które przy zagadnieniu jakości produkcji odgrywają zasadniczą rolę. Będą to takie czynności, jak:

a) dokładne i wyczerpujące opracowanie norm kontroli i badań wyrobów gotowych (brakarstwo);

b) ścisłe powiązanie metod kontroli ustalonych przez jednostkę produkcyjną z metodami stosowanymi przez czynnik kontrolujący;

c) dokładne zbadanie i ustalenie wszelkich tolerancji warsztatowych, celem natychmiastowego zorientowania się w możliwościach ulokowania otrzymywanych zamówień;

d) przygotowanie potrzebnych surowców i materiałów pomocniczych;

e) przygotowanie odpowiedniego fachowego aparatu kontrolnego.

Centrala, podejmując produkcję z surowców ściśle reglamentowanych i bazując pierwotnie wyłącznie na samoistnych warsztatach, podjęła też z miejsca starania o to, aby wytwór, który szedł na rynek pod firmą Centrali, był najwyższej jakości. Zostały wydane:

1) ścisłe zarządzenia segregacji surowca oddawanego do przerobu, by z miejsca wyeliminować surowiec, mający wady fizyczne;

2) nałożono na pomocnicze spółdzielnie rzemieślnicze obowiązek powtórnej segregacji surowca przed wydaniem go do warsztatu;

3) opracowano i wydano szereg instrukcji brakarskich i przepisów technicznych;

4) dość wcześnie skompletowano w terenie aparat techniczny — brakarzy;

5) delegowano w teren pracowników samej Centrali, którzy instruowali pracowników placówek terenowych;

6) zwoływano i odbywano konferencje na których zagadnienie jakości produkcji było zawsze tematem obrad;

7) urządzono kursy dla pracowników produkcyjnych tak naszych jednostek terenowych, jak i spółdzielni;

8) powołano do życia:

Laboratorium Skórzane i Laboratorium Konfekcyjne w Krakowie, które pod kierownictwem doskonałych fachowców opracowały już i wydały dla terenu setki norm i opisów technicznych, stanowiących dziś bardzo bogaty materiał;

9) powołuje się do życia Laboratorium Włókiennicze w Łodzi.

Oto skromny przegląd zadań, jakie w sprawie jakości produkcji poczyniła Centrala.

Przyznać trzeba zupełnie bezstronnie, że wysiłki Centrali i całego aparatu terenowego, dały dodatnie wyniki. Przyznać też trzeba, że nie wszystko jeszcze zrobiono. Zdarzają się jeszcze wypadki złego wykonania produkcji, wynikłe wskutek niedopatrzenia przy segregacji surowca oddawanego do przerobu, z braku kontroli międzyoperacyjnej, ze złej woli rzemieślnika, lub przez to, że zlecono wykonanie nie dość wykwalifikowanemu rzemieślnikowi. Aparat terenowy Centrali za bardzo oderwał się od swego zaplecza produkcyjnego, zbyt luźne są jego kontakty ze spółdzielniami i warsztatem, za mało posiada znajomości o swej bazie produkcyjnej. A przecież trudno sobie wyobrazić pozytywną pracę w terenie bez gruntownego przeanalizowania wszystkich czynników, które na całość tej pracy się składają. Nasze jednostki terenowe zbyt mało, albo wcale nie poświęcają uwagi kapitalnemu zagadnieniu, jakim jest np. indywidualizm w pracy rzemieślnika, któremu narzuca się produkcję masową, przy której nie może on wykorzystać swoich specjalnych umiejętności, czy zdolności. Czynniki rządowe, mające opiekę nad rzemiosłem, wielokrotnie zwracały uwagę na konieczność wykorzystania indywidualizmu rzemieślnika w jego pracy twórczej.

Zagadnienie to Centrala stawia przed Zarządami Związków jako zagadnienie pierwszej wagi: wyszukiwanie i opieka nad talentem rzemieślnika, udzielanie mu pomocy i pobudzanie do wykazania jak najwyższego wysiłku w tworzonym przez niego produkcie.

Aparat techniczny naszych Związków nie jest jeszcze dostatecznym ani pod względem ilości, ani też z punktu widzenia fachowości. Dobór odpowiednich ludzi, ewentualnie ich doszkolenie, będzie musiało być postawione przez Zarząd Związków jako zagadnienie pierwszoplanowe. To samo dotyczy i aparatu brakarskiego w podległych Związkom Spółdzielniach. Nienależyta bowiem kontrola, brak ciągłego i nieustannego sprawdzania wykonawstwa, doprowadzić może do zaistnienia jaskrawych sprzeczności między zamierzonym, a faktycznie zaistniałym stanem rzeczy. Tym większą należy tutaj stosować zasadę czujności.

W Związku Radzieckim zagadnienie sprawdzenia wykonania było od dawna wentylowane od podstaw i poświęcano temu problemowi dużo narad i pracy. Już Lenin w roku 1922 na ogólnym zjeździe metalowców mówił, że „sprawdzanie wykonania jest tylko wtedy uzasadnione, kiedy prowadzi do niezwłocznego usunięcia niedomagań, kiedy jest instrumentem podniesienia faktycznej odpowiedzialności kierownictwa i pracowników i jednocześnie uczy ich i pomaga w usprawnieniu ich działalności". W sprawdzaniu wykonania musi być przede wszystkim bezwzględna konsekwencja do usuwania natychmiastowego ujawnianych braków i błędów, do wytrwałego i skutecznego szukania nowych, sprawniejszych i lepszych dróg.

Uchwała K.E.R.M. ustala następujące zasady w sprawie jakości produkcji:

1) W przedsiębiorstwach gospodarki uspołecznionej utworzone będą

organa kontroli technicznej

zwane Działem lub Sekcją Kontroli Technicznej (w skrócie D.K.T.).

2) Do podstawowych zadań organów kontroli technicznej należeć będzie:

a) przeprowadzanie stałej kontroli: **wstępnej** — odnośnie materiałów i artykułów otrzymywanych z zewnątrz; **między - operacyjnej** — w toku samego procesu produkcyjnego; **końcowej** — brakarstwo, odbiór techniczny; **kontrola opakowania i magazynowania** — dla ustalenia, czy produkcja pod względem jakości i skompletowania jest zgodna z wzorcami, rysunkami, normami i warunkami technicznymi.

b) ujawnianie we właściwym czasie wadliwej produkcji i braków oraz przyczyny ich powstawania.

c) współpraca z aparatem produkcyjnym, mająca na celu podniesienie jakości produkcji, a w szczególności zapobieganie powstawaniu braków oraz produkowaniu artykułów gatunkowo niższych od zaplanowanych.

Dalsze przepisy zawarte w tej uchwale regulują zagadnienia:

1) kierownictwa organów kontroli technicznej;
2) odpowiedzialności pracowników kontroli technicznej i wydziałów produkcyjnych;
3) znakowanie artykułów;
4) norm, warunków technicznych i procesów technologicznych;
5) planów produkcyjnych — przyczym powiedziane jest, że plany produkcyjne powinny być opracowywane asortymentowo i gatunkowo z ustaleniem dopuszczalnej ilości braków produkcyjnych;
6) współzawodnictwa pracy w jakości produkcji;
7) wynalazczości pracowniczej — przy czym w pierwszej kolejności należy uwzględnić pomysły, mające na celu poprawę jakości produkcji itd.

Zarząd Centrali w pełnym zrozumieniu ważności zagadnienia, będzie w dalszym ciągu czynił wszelkie wysiłki, aby wypełnić dokładnie postanowienia uchwały K.E.R.M. W tym celu Zarząd Centrali przystąpił niezwłocznie do opracowania dokładnych zarządzeń dla terenu i starać się będzie o uzyskanie na nie zgody władz nadrzędnych, jeżeli to z przepisu uchwały wynika. Niezależnie od tego Zarząd Centrali nakłada już dziś na Związki obowiązek podjęcia wszelkich czynności, zmierzających do poprawienia jakości produkcji.

KRONIKA CENTRALI

AKADEMIA DLA UCZCZENIA MIĘDZYNARODOWEGO DNIA SPÓŁDZIELCZOŚCI

W sali domu „Rzemiosła" przy ul. Miodowej w Warszawie odbyła się dla uczczenia Międzynarodowego Dnia Spółdzielczości akademia pracowników n/Centrali i Związku warszawskiego.

W uroczystości, która zbiegła się równocześnie z zakończeniem II etapu współzawodnictwa pracy, wzięli udział przedstawiciele: KC PZPR — tow. W. Kakietek, CUDW — wiceprezesi: P. Zelicki i poseł F. Szlęzak, CZS — wiceprezes L. Marszałek, CKSD — poseł S. Stefański, Związku Izb Rzemieślniczych — poseł J. Sadłowski i dyr. T. Roszkowski, prezes Rady Nadzorczej Centrali Rzemieślniczej — E. Sielicki, dyr. dyr. CRz — mgr P. Połujkis i mgr H. Landesberg, przedstawiciele Związków i spółdzielni, przodownicy pracy i racjonalizatorzy spółdzielczości rzemieślniczej z całej Polski oraz liczni goście. Akademię zagaił zastępca członka Zarządu Centrali Rz. poseł K. Czyżowski, podkreślając charakter uroczystości.

„Uroczystość ta — powiedział poseł Czyżowski — ma szczególne znaczenie. Odbywa się bowiem w specyficznych warunkach międzynarodowych niezłomnej woli wszystkich narodów postępowych walki o pokój, walki z podżegaczami wojennymi i agresorami z zachodu na Koreę. Masy pracujące Polski a z nią cała spółdzielczość staje do walki w obronie pokoju wzmożeniem wysiłków do wykonania Planu 6-letniego. Szczególne zadania ma również tym razem do spełnienia spółdzielczość rzemieślnicza, która dała już niejednokrotnie dowody swej pokojowej pracy, wykonując plany produkcyjne przed terminem i z nadwyżką. Niewątpliwie i tym razem spółdzielczość rzemieślnicza zrealizuje Plan 6-letni i postawione jej w tym planie zadania" — powiedział na zakończenie poseł Czyżowski.

Wśród ogólnej owacji dyr. Landesberg odczytuje pismo prezesa CUDW, A. Żebrowskiego, które nadesłał do Zarządu C. Rz. treści następującej:

„W związku z nadesłanym meldunkiem o wykonaniu zobowiązań z okazji Święta Odrodzenia i znacznego ich przekroczenia — wyrażam Kierownictwu i Pracownikom Centrali Rzemieślniczej i terytorialnym Związkom Spółdzielni Rzemieślniczych podziękowanie za wyłożony wysiłek organizacyjny i życzę dalszych sukcesów w aktywnym udziale, przy budowie fundamentów socjalizmu w Polsce".

Dyr. Połujkis wygłosił referat okolicznościowy, w którym omówił dotychczasowe osiągnięcia i zadania wykonania Planu 6-letniego przez spółdzielczość rzemieślniczą.

Nawiązując do przemian, jakie zachodzą w spółdzielczości rzemieślniczej na tle ogólnych przemian ustrojowych naszego kraju — dyr. Połujkis powiedział: „Przebudowa życia gospodarczego kraju rozszerza i powiększa zadania i zakres pracy spółdzielczości... Przed spółdzielczością rzemieślniczą stoją również olbrzymie zadania. Najważniejsze z nich — to przeprowadzenie procesu socjalizacji drobnej wytwórczości w mieście, włączenie wytwórczości rzemieślniczej do gospodarki planowej, zachowanie i powiększenie potencjału wytwórczego i usługowego rzemiosła, tworzenie w spółdzielczości rzemieślniczej kadry fachowców-współrealizatorów Planu 6-letniego. Miarą tego, że zadania postawione przed spółdzielczością są realizowane, jest stały, dynamiczny wzrost liczby członków, wzrost liczby placówek spółdzielczych.

I tak rzemieślnicza spółdzielczość pracy w ciągu 8 miesięcy pracy organizacyjnej zrzesza 7500 członków w rzemieślniczych spółdzielniach pracy i 42000 członków spółdzielni pomocniczych.

O dynamice rozwoju spółdzielczości świadczy również wzrost obrotów i stałe przekraczanie planów przez spółdzielnie. Spółdzielczość rzemieślnicza osiągnęła w 1949 r. obrót trzykrotnie większy, niż w 1948 r., wykonując plan w 108%. Plan w 1950 r. przewiduje dalszy wzrost zakresu produkcji i usług w rzemieślniczych spółdzielniach pracy i kilkakrotny wzrost produkcji nakładczej w rzemieślniczych spółdzielniach pomocniczych. Ujęte w ten sposób produkcja i usługi rzemieślnicze skierowywane są na zaspokojenie pierwszych potrzeb mas pracujących i uzupełnienie produkcji przemysłu kluczowego".

Omawiając Plan 6-letni dyr. Połujkis wskazał na zadania, jakie stoją przed spółdzielczością rzemieślniczą oraz zaapelował o wzmożenie wysiłków do realizacji tych zadań.

Kulminacyjnym punktem uroczystości było wręczenie nagród zwycięzcom współzawodnictwa pracy w spółdzielczości rzemieślniczej.

W wyniku podsumowania współzawodnictwa pracy za II etap br., we współzawodnictwie międzyzwiązkowym pierwsze miejsce zajął Związek lubelski (2320 pkt.), przed Związkiem krakowskim (868 pkt.) i katowickim — 328 pkt. We współzawodnictwie międzyspółdzielnianym pierwsze miejsca zajęły:

a) w Związku poznańskim — Pomocnicza Spółdzielnia Bieliźniarzy w Poznaniu (757 pkt.),

b) w Związku katowickim — Pomocnicza Spółdzielnia Wielobranżowa w Pszczynie (660 pkt.),

c) w Związku krakowskim Rzemieślnicza Spółdzielnia Rymarzy w Krakowie (345 pkt.).

We współzawodnictwie indywidualnym pierwsze miejsca zdobyli pracownicy:

a) w Związku poznańskim — Sobczakówna Irena (325 pkt.),

b) w Związku krakowskim — Studnicka Helena (160 pkt.),

c) w Oddziale olsztyńskim — Puhaczewska Anna (151 pkt.).

Przodujące zespoły związkowe, spółdzielniane oraz osoby wyróżnione we współzawodnictwie indywidualnym otrzymały dyplomy uznania oraz nagrody pieniężne. Poza tym za ogólne wyniki w pracy zawodowej i społecznej szereg pracowników Centrali Rz. i Związku warszawskiego otrzymało dyplomy uznania.

Na zakończenie części oficjalnej akademii dyr. Landesberg odczytał projekt rezolucji, którą przyjęto jednogłośnie, treści następującej:

„W Międzynarodowym Dniu Spółdzielczości — zebrani na uroczystej akademii przedstawiciele spółdzielczości rzemieślniczej manifestują swą solidarność ze spółdzielcami — demokratami całego świata w walce o utrwalenie pokoju przeciw zbrodniczym zakusom

imperializmu. Spółdzielczość polska dzięki zwycięstwu klasy robotniczej stała się aktywnym współtwórcą wspaniałej przyszłości narodu Polskiego — ustroju socjalistycznego. Pod kierownictwem przodującej partii — PZPR — spółdzielczość realizuje Plan 6-letni i postawione jej w tym planie zadania. Spółdzielczość w warunkach ostrej walki klasowej wynikami swej pracy organizuje proces likwidacji resztek kapitalizmu w Polsce na drodze przechodzenia z form gospodarki indywidualnej na gospodarkę zespołową. Spółdzielczość rzemieślnicza ma na tym odcinku specjalne zadanie. — Przekształcenie wielu dziesiątków tysięcy indywidualnych zakładów rzemieślniczych na zakłady uspołecznione oznacza przyspieszenie budowy fundamentów socjalizmu w Polsce.

W zrozumieniu tego faktu, my przedstawiciele spółdzielczości rzemieślniczej podejmując hasło rzucone przez przodujące zakłady pracy — zobowiązujemy się wykonać plan spółdzielczości rzemieślniczej na 1950 r. przed terminem a mianowicie:

roczny plan zrzeszenia członków w rzemieślniczych spółdzielniach pracy do 30 października 1950 r.,

roczny plan produkcji rzemieślniczych spółdzielni pracy do 15 grudnia 1950 r. Jednocześnie wzywamy wszystkie Związki i spółdzielnie do rozwinięcia współzawodnictwa pracy o wykonanie tych zobowiązań i danie do końca tego roku ponadplanowej ilości artykułów pierwszej potrzeby.

Nasze zobowiązania wykonamy tak, jak wykonaliśmy zobowiązania 1949 r., jak wykonaliśmy Czyn Lipcowy. Wykonamy, albowiem jesteśmy świadomi, że stanowią one nasz konkretny wkład w realizację Planu 6-letniego, w umocnienie ustroju ludowego w Polsce, we wzmocnienie światowego obozu pokoju, w szeregach którego Polska wraz z innymi krajami demokracji ludowej pod przewodnictwem Związku Radzieckiego i jego wielkiego wodza Generalissimusa Stalina walczy o lepsze i spokojne jutro, o świat bez kryzysu i wojen, bez nędzy i wyzysku, o socjalizm".

Część oficjalną uroczystości zakończono odśpiewaniem Międzynarodówki, poczym odbyła się bogata część artystyczna z udziałem artystów stołecznych L. Wysockiej, K. Lubieńskiej i chóru 4 asy, oraz zabawa taneczna.

Na zakończenie chcielibyśmy nadmienić, że sala dzięki pomysłowym i estetycznym dekoracjom, z hasłami wyrażającymi to, o czym myśli i o co walczy każdy uczciwy. świadomy swych zadań rzemieślnik - spółdzielca, spotkała się z ogólnym uznaniem, wzbudzając przyjemny nastrój wśród uczestników akademii.

PRZED ORGANIZACJĄ ODDZIAŁU CENTRALI RZEMIEŚLNICZEJ W OLSZTYNIE

W ostatnich miesiącach I półrocza sytuacja gospodarcza Oddziału Centrali Rzemieślniczej w Olsztynie znacznie się poprawiła tak, że istnieją już obecnie podstawy do przekształcenia Oddziału tego na Związek Spółdzielni Rzemieślniczych z siedzibą w Olsztynie.

Sprawa ta wiąże się z ogólnymi zasadami i strukturą Centrali Rzemieślniczej, która jak wiadomo przeprowadziła w marcu br. reorganizację swych placówek terenowych.

W wyniku tej reorganizacji Oddziały Centrali zostały przekształcone na Związki, którym w kwietniu br. Centrala przekazała działalność gospodarczą. Reorganizacji nie przeprowadzono jedynie w Olsztynie, utrzymując tam nadal Oddział.

Już w pierwszych miesiącach, dzięki wytężonej pracy, Olsztyn począł okazywać zwiększoną aktywność. Rozpoczęto organizować w terenie rzemieślnicze spółdzielnie pracy, kładąc przy tym szczególny nacisk na zorganizowanie spółdzielni typu usługowego.

W krótkim stosunkowo czasie powstały spółdzielnie pracy szewców, krawców, fryzjerów, stolarzy i inne.

Zwrócono także uwagę na zwiększenie produkcji artykułów powszechnego użytku, dostarczając je po godziwych cenach miejscowej ludności pracującej. I na tym odcinku również należy zanotować dużą poprawę.

Produkcja bowiem pod koniec I półrocza wzrosła czterokrotnie i nadal wykazuje tendencje zwyżkowe i to zarówno pod względem ilościowym i jakościowym, jak i rozszerzenia asortymentu towarowego według terenowych potrzeb ludności.

Według ostatnich danych Olsztyn zrzesza już na terenie swej działalności 16 rzemieślniczych spółdzielni, w tym 10 spółdzielni pracy, obejmujących łącznie 30 punktów. usługowych i zrzeszających przeszło 600 członków. W toku organizacji znajduje się szereg nowych spółdzielni.

Między innymi organizuje się spółdzielnię szkutniczą w Olsztynie z filią w Ostródzie. Spółdzielnia ta będzie pierwszą tego rodzaju w Polsce. Wytwarzać ona będzie łodzie, kajaki, techniczny sprzęt pływający i rybacki. Poza tym spółdzielnia przeprowadzać będzie remonty i konserwacje.

Jeśli chodzi o inicjatywy oddolne zrzeszania się rzemiosła w spółdzielnie, to stwierdzić należy, że sprawa ta znajduje właściwe zrozumienie wśród miejscowych rzemieślników. Tempo zrzeszania się hamuje tylko zbyt duże rozproszenie rzemieślników jednej branży w województwie, gdzie niejednokrotnie trudno znaleźć w jednej miejscowości przewidzianą statutem ilość członków, niezbędną do zorganizowania spółdzielni.

Jak z powyższego wynika Oddział w Olsztynie wykazał swoją działalnością, że ma już podstawy, aby być przekształconym na Związek Spółdzielni Rzemieślniczych zwłaszcza, że rentowność zrzeszonych na tym terenie spółdzielni uległa znacznej poprawie, co niewątpliwie stanowi jeden z zasadniczych czynników do usamodzielnienia się Oddziału w sensie gospodarczej działalności. Przekształcenie Oddziału olsztyńskiego na Związek przyczyni się niewątpliwie również do związania go pod względem organizacyjnym z terenem.

WYDAWCA: Zw. Izb Rzemieślniczych R.P., Warszawa, Miodowa 14 REDAGUJE: Komitet Redakcyjny

Prenumerata miesięczna 70 zł

B-126726. Zam. nr 3176 z dn. 16.9.50. Nakł. 7.000 egz. Druk. LSW nr 1, Warszawa, Al. Jerozolimskie 123.